

Ez tehát el lett volna intézve. A leánykán sem volt kifogása ellene, akkor már nem az uniformist látta a völgyében, hanem a kedves nemesszívű férfit.

A másik két hadnagy azonban néma maradt. Sietve távoztak, a lányoktól nem is bucsúztak el. Majd visszajövünk — mondották.

Másnap Fritz megszöktette a maga párját. Nem szöktet semmit, nem vettek magukkal semmit; a hadnagy pár sor írást küldött az ordonánccal a leányknak, délután találkozott a pályaudvaron, aznap még Pesten voltak és ejjel egy szálloda szobájában négy otromba győző szaladt a két fiatal testbe. Az ágyon feküdtek, csunyán összevérezve, de kezükkel erősen fogták egymást. A szállodás rohant le a mentők elé:

— Meghaltak mindketten, csak hamar el innen velük! Az Istenért uraim, kiméliek a hotelem híret!

Ez a katasztrófa végleg megtörte a harmadik leányt, akinek a gaval-lerja legőszintébben hagyta fakép-nél. Megecsküdött, hogy soha nem megy férjhez és fél év után felesége lett egy ügyvédnek, a ki egyik szemére hűdött volt, de tíz háza-ból választott feleségével, hogy melyikben akar lakni.

Három lány, három hadnagy, három pár, ugyanannyi tempera-mentum és megannyi szív. Mindegyik boldog lett. Uniformis révén Uniformis dacára.

Megfordítva nem is lett volna jó. És tanulság nincs.

Vajda Ernő.

Különös történet*)

Irla: Halis István.

(Tárgy: egy hadseregnek megfutamítása, melyről hallgattam a trónka. — meg egy holligátított szerelmim, melyről sohasem beszéltek egy szót sem.)

Jellásics húzódtott seregével Somogyvármegyén keresztül az 1848. szeptemberében.

A serezsának vörös köpönyege véres szíjbe borított az utakat, merre a csapat húzódtott.

A fővezér halálbüntetés alatt megtiltotta ugyan a népek bánatalmazását, de soha meg nem büntette, ha katonán levágták egy-egy védtelen magyar gyereket, vagy asszonyt, kiket balsorsuk a tábor közepébe vitt. Ha pedig a katonák zsidót foghattak azt válogatott kínzásokkal végezték ki. Peldául megnyuzták elevelesen. S a zsidó kínjaiin folségsen mulatott a tábor.

A sereg eleje elég rendben marsolt a tikkasztó melegben, hanem a végéről csapatosan szöködöttek az ut melletti szőlőhegyekre. Betörték pincébe, holt-részegre itták magukat, aztán elfolyatták a megmaradt bort, melyet meginni nem tudtak, s bajonettjeikkel verték le a szőlő tökékről a kékülű kezdő firtöket.

A közeledő seregtől oldalvást, mintegy félórányi távolságban, némes legelészett. Egyszerre neszt loagnak a lovak. Füleiket hegyezik. Majd nyihogni kezdenek. A csikók, ki egy gyerek segítségével tartja együtt a ménest, a szokatlan dolog okat kutatva, szemeit beárnyékolja kezével és figyelve néz a messzeségbe. Ugyan mi okozhatja a lovak nyugtalanságát?

Egyszerre észreveszi a lombán közelgő hadsereget, mely mint valami örvönvíz előtti óriási vörös kigyó húzódik végig az országban.

Néhány pillanattig tűnődik. Majd rákiált a gyerekre: „Ferkó!”

A gyerek odafut. „Ülj fel a csillagra, aztán vágtass mint a szél a kastélyba! Mondd meg, hogy gyűnnek a rációk! Viszagglyvet a túlsó léről kanyarodva”

Nagy Jani az Istenes-határozás lelké álfelölti alakja. Köhöje az Istenigéjében a tanácsára juhász-nak: „Cifra szüröm Vesszetlenbe veltöm” áll. megdának!

Campan annyit tudnak élni, hogy valahol Somogy-ban született 1826 körül, hogy Benedekmagyar pap volt, de képlethűsít, hogy mindenben horváti állapothban lehetett s mégis egyszerűen teljesen állapottal élt, mintegy úgynevezett kádár volt, a nagy-ot egyik tehetős somogyi család tartotta.

gyere vissza, majd ott találsz a kis erdőbe.”

A kölyök szó nélkül megfordul. Semmi felelet sincs a kategorikus parancsra. Kötőféket ránt elő tarsiznyájából, óvatosan megközelít egy fekete lovat, mely (éher csillagot hordoz homlokán, s beszél-gelmi kezd hozzá: „Csillag, megyünk a kastélyba! Abbizon jó lesz!”

A ló barátságosan nyihog. A gyerek szeretettel megmögimogja a ló pofáját, óvatosan ráhuzza a kötőféket, lábat hozzá feszíti a ló térde-kalkácsához és fölveri magát a hátra. Azzal „Gyű te csillag!” csakugy szörén ülve elvágtat.

Az öreg csikós pedig sietve elhajtja a ménest az út közeléből, s bekergeti a Nagy erdőbe, mert először azon kell keresztül menni, hogy bele juthasson a Kis erdőbe, hol a gyerek rá fog találni.

A gyerek pedig bevágat a kastélyba, hol egy női személynék, kivel legelsőben találkozik, odakiáltja: „Tiszölteti az édes öregapám! Azt izeni, hogy gyűnnek a rációk!”

A nevelőnő volt az udvaron levő női személy, ki már több esztendeje van ebben a barbár országban, az uraság leánya mellett, de még nem vitte annyira, hogy ebből a rettenetes szittyia nyelvből akármilyen csekélyet megértene tudnia. Valamit szól a csikós gyerekeknek, de a furcsa szavakra Ferkó elneveti magát. Kitalálta, hogy a hölgy nem értette meg az üzenetet. Azért leszáll a lórol, bemegy a konyhába, hol mindenek előtt egy darab sós kenyeret kér, aztán átadja az üzenetet a cseléd-eknek.

Dolga végeztével vissza jön az udvarra, lovával megeteti a kenyeret, megint föl-mászik a csillag hátra és „Gyű te csillag!” biztással elvágtat az ellenkező táj felé.

Az üzenet nagy riadalmat keltett a kastélyban. Az uraság épen távol volt. Hajnalban ment el a székvárosba, hogy biztos tudomást szerezzen a serezsának jövételét terjesztő rémes hírekről, kiknek kegyetlenségéről félelemmel beszéltek mindenfelé. Nem is gödült reá, hogy a kastélyban hagyott gyereke (egyik tíz éves fíu, másik tizenhat éves leány) az anya és a guvernáns kisasszony-felügye-lete alatt egy napig nem lennének biztonságban.

Most azonban más valaki is volt a gyerekekkel: Nagy Jani, az urasági kádár fia; egy fiatal bencés kispap, ki itthon vakációzott, s a fiunak órákat adott a latin nyelvből.

Az ellenség érkezésének hírére a meg-riadt cselédség teljesen elvesztette fejét. Néhányan a rácsos kaput akarták becsukni, de az sohasem lévén a megépítés óta el-zárva, sehogysem sikerült. Elbújtak tehát, ki pincébe, ki padlásra. Az egyik szolgáló meg épen a mángorló alatt húzta meg magát.

Eközben megérkezett Jellásics serege. A serezsának véres felhöként vonultak végig: a vörös köpönyeg és piros fezt sok ezernyi tömege ijesztő pírba vonta őket. Látnyura a nevelőnő elájult félelmében; az anya pedig imádkozott meg sóhajto-zott, de egyiknek esze sem volt helyén a rettegés miatt.

Az ifjú szerzetes bátorítgatta őket, de maga sem hitte, hogy a nap elmúlik veszedelem nélkül. A hölgyek se nagyon bíztak benne, mert tovább is sóhajtoztak, mintha nem is hallanák a vigasztaló szavakat.

Már a sereg eleje elvonult, mikor Nagy Jani védekezésre gondolt.

A kastélyt ugy ismerte, mint saját laká-sukat. A lóportartót és az összes fegyve-ryeket az emeleti ebédlőbe szállította. Volt két puská, egy pisztoly, még két kard. E fénykedés után, melynek láttára a höl-gyek még inkább rettegetek, azt kiáltotta Nagy Jani: „Az ebédlőbe fájózzon mindenki!”

Az erélyes hangra öntudatlanul engedelmeskedtek mindnyájan: az anya gyer-mekeivel, és a sors által a Betyárnlandba kényszerített nevelőnő. A kastély emeletét elzárni lehetett a folyosó roppant vastag tölgyfaajtájával. Régi építkezési mód volt ez, hogy rablótámadás esetén védekezni lehessen. Nagy Jani előre húzta az ajtó erősen zárját, — és egyelőre bátoraságban állt.

A kispap újra fölporozta a fülte levő fegyvereket. Aztán várak. Elkélelték a feszült figyelemnek és az országának hosszú óráit.

A gyerekek és a leány hamar megbáto-rítottak. A zsábon keresztül kibélelték a sereg vonulását és hallgatták nézetésüket.

A katonák nem térték le a poros or-

szögülről. Valószínűleg szigorú parancs tiltotta el őket a fülaba menéstől. Így esett meg, hogy délig egyetlen katoná sem tette be lábát a kastély udvarába.

Ekkor éhség kezdett jelentkezni az ebédlőbe szorult asszony-nép közt.

Nagy Jani lement az emeletről, hogy harapnivalót nézzen. Csakhogy mindent zárva talál.

Kiablására előbújt a mángorló alá bujt szolgáló. Ez kinyitotta a konyhaajtót, néhány tojást berántott hamarjában, aztán turót adott meg szalonnát, s mindezeket egy kennyerrel és egy sajítárvíz együtt fölzállította az ebédlőbe. Aztán megint becukkatt a konyhát, s az emeleti folyosó ajtaján is elhúzták a zárat. És újraledt bizalommal fogtak hozzá az ebédlőhöz. Még a nevelőnő is képes volt enni.

Hanem alig múlt el a dél, egyszercsak behuzodt a nyitott kapun egy grancsár, ki nem látván senkit, egyenesen a gazda-sági udvarból kilátszó gémes kut felé tartott, vizet ivott és visszazaladt.

Később kettesével háromasával jöttek be. Mindannyian a szomjúkat oltották és visszafuttatták a sereg után.

Négy óra felé a hadsereg utolsó csapa-tai jöttek. Ezekből csoportonként ugrot-tak be a serezsának, és a kut melletti vályukból itták a vizet marháék módjára.

Az ebédlő ablakain kizikandikáló gyerekek már nem féltek. Szánakozva mondogatták: „Szegény emberek, milyen szomjasak!”

Csakhogy a serezsának a végén nem elégedtek meg a vízzel. Embert nem lát-tak, tehát bátorságot kaptak a háza hatolni. S mint hogy ekkor sem mutatko-zott elő lény, hát feltörték a konyhát meg az éléstárt. Elrabolták az eleséget.

Most már a serezsának néhánya vér-szemét kapott, s az emeleti folyosó ajtaját kezdeték döngötni. Előbb ökölrel, később puskatussal. Közben kiabláltak valamit. Melyből csupán a „goszpon, goszpodin!” szavakat értették az ostromlatak.

Erre már elsápadt a kispap is meg a leány is. Mindakettő megértette, hogy a kastély urát és urnőjét akarják megsar-costolni, vagy megkínözni.

„Megölnek, megölnek! suttozta a leány, és remütelében górcsösen megragadta a kispap kezét.

Nagy Jani szónélkül állott egy pillana-tig. Mintha kábult lett volna. Majd kigyúlt arca és bátorítón mondta: „Ne féljen Jánka, megvédjük magukat!” Mikor pedig látta, hogy a leány nem hisz a menekülés lehetőségében. Akkor meg ismételte: „Ne féljen édes Jánka, ne féljen!”

Először a leány, hogy keresztnevén szólította a leányt; de a felindulás pillana-taiban összedültek a mesterséges válaszalak, melyek a kádár fiát elválasztották a földesur leányától.

Most jöttek a rettegés percei. Szív-zorongva hallgatták mindannyian, hogyan döngöttek a kemény tölgyfaajtót. A leány öntudatlanul megint belekapaszzkodott a kispap karjába. Öltalmat keresett.

Igy lett el egygyed óra. A serezsának sehogyse akarták abahagyni a sikertelen ostromot. Valószínűleg kincseket gyani-tottak az emeleten levőknel.

Végül az egyik serezsának pokoli ötlete támadt. Fát halmoz az ajtó elé és meggyújtja. Fölégni akarta az ajtót.

A kispap kitalálta mi történt. A tűz ropogása és egy kevés füst, mely utat tölt a kulcsukon keresztül, elárulja a re-tentő tervet. Kinyitja az ablakot, hogy a netán betóduló füst kivonulhasson És odahúzódik a zsalu mellé.

Az udvaron lármázó serezsának öklükkel fenyegetnek a kastély felé, sőt egy lövés is történik az ablakra. Lassankint erősebben tudul a füst is a folyosóról. „Meghalunk!” Sóhajt megint a leány. Nagy Jani révedezve tekintett le az ud-varra. Amit ott lát, még jobban megdöb-benti. Valamelyik serezsán a hátsó udvar-ban felföldözött egy lojtortját, s most diadallal cipeli elő. A létrát a falhoz tá-masztják s egymásra ketten is feljönnek rája, hogy majd az ablakon keresztül be hatolhassanak. A kispap közéjük durant, mire mindketten lepottyannak a lét-réről. De ez csak ideiglenes siker.

Pedig ez a lövöldözés mentette meg őket. Mert a puskaropogásra a gazdasági udvarból előjön egyik öregbérés és modulatul megáll az istállók előtt. Éles szemtel rá irányozza a kastélyra.

Most megint két lövés hallatszik. A serezsának löttek az ablakra. Szerencsére a falat lötték meg.

Az öregbérés megérti, mi történt. Megfordul. Határozott lépésekkel indul az istálló felé. És egyik ajtó belőlki. Ott a legésziljabb bivalybikának „Sátán-nak

van az istállója. Sátán olyan természetű, hogy napokig nem merik kieresztelni, ha valamért megvadul. Olyankor hozzá kö-zeledni nem lehet semmiféle emberláknak.

„Hó, ki Sátán! Kifele Sátán!” Szóllit-gatja erős hangon a bivalyt. Sátán fölveti fejét és kibámol az ajván.

A serezsának köpönyeinek vöröset-pompázó színe iszonyu hatást okoz az állatnál. Hirtelen hátraveti fejét a meg-lepettés miatt. De a másik pillanatban kiront az istállóból. Mint valami megvé-szedett és-állat rohan a vörös tábor közé. A kuthoz iramodik, s mire a serezsá-nok észreveszik a veszedelmet, arra már öt-hat vörös ruhajú katonával vэггэтт. Döfködi és földobálja őket a levegőbe.

Kiablás, ordítás keletkezik a megrémült serezsának között. Egymást gázolják, s nagy gyorsasággal kifelé rohannak. A lármára előjönnek a házbán kutató rablók is. Néhányan rásütik hosszú puskáikat a fenevadra,

Csak ez kellett még a Sátánnak! Nincs erő, mely megfékezhetné dühét. Egyiknek felhasítja az oldalát, másikat összegázolja. Borzasztóan munkálkodik.

Akad lövés, mely el is találja Sátánt. De ez csak fokozza dühét.

Bizony nincs más mód, mint szaladásra venni a dolgot, annál is inkább, mert ekközben egy borjas bivaly is jött segíté-ségére. Ezt is az öregbérés eresztette szabadra. Sőt néha az ablakból lövés is esik. Nagy Jani próbálgatja a háboru-viselést. Jöcskán hevernek már serezsának imitt-amott a földön, míg végre sikerül kimenekülni az életben maradotaknak.

A bivalyok utánuk iramodnak. A megkergetett serezsának annyira ordítottak ijedségükben, hogy a sereg zömét is megriasztották. És az egész had-sereg az ismeretlen veszedelem elől lélek-szakadva futott félméről-földel.

Másnap a falutól félórányi távolságban találták meg Sátánt. Elvérezett a sok lövés és szúrás okozta sebek miatt. Halála helyéig vagy tizenöt serezsánból szorította ki az életet. Hát még hányan lehetek sebesültek, akik elmenekültek. A másik bivaly szintén addig kergette a vörös öltözötteket, míg ki nem adta párját.

A veszedelem elmúltával Jánka még mindig rendkívüli érzelmei hatása alatt volt. Reszketett a megindulástól, mikor azt mondta halkán: „Az életemet mentette meg Jani!”

A mentő elpirult és annyit válaszolt: „Áldom érte az istenemet!” —

Pár nap múlva Nagy Jani élmént falu-jából. Már megtanulta, hogyan kell verni az ellenséget, hát keresztül verekedte az egész esztendő. Ellenség akadt elég a Magyar hazában.

Világos után meghuzta magát otthon. Nem vette föl többé a fekete reverendát. Hanem azért a Benczerend adott neki állást. Egyik puszán gazdasági írnok gyanánt alkalmazta.

Szomorú idősök jött. Főbenjáró bűn volt beszélni hazáról és szabadságról.

A sirva vigadó magyar tehát rejtett célzásokot keresett a közönséges kifeje-zésekben. Peldául ebben a nótában:

„Cifra szüröm szegre van akasztva.”

a magyar szabadság értődött a cifra szür alatt.

És dalok jöttek a busuló magyar ajkaira. Ugy mertettek az egyszerű nóták, miként a földből a mező virágai. Csak kevesen tudták, hogy Nagy Jani a szerzőjük.

A mesterkéltség nélkül való verseket fölkapta a pusztai szellő és végig sóhajtoz-totta az egész Dunánul. Szálltak szájról-szájra. Titkos nagy érzésektől remegtek a daloló honfiak. Mikor pedig leszállt az este, akkor a pusztai tilinkó ezt sirta:

„Tied vagyok, tied leszék koporsóm bezártja!” de még ebben a nótában rejől fogalom is az elvesztett hazára vonatkozótt.

Eközben az idő még e szomorúságban is ugy fullant, mint máskor. Legények, leányok rátaláltak jóvendő párjukra. Jánka is férjhez ment egy régi nemes ivadékhoz.

A magyarok milliói pedig megértini velték a költőkirály rémes kiáltását:

„Nem néhetek hádoman Végig elhagytó hádomon Csak mikor részeg vagyok!”

És a széles magyar hazában mindenki ivott.

Nagy Jani is inni kezdett. A mulatós írnok dalaira megmozdult a leányok zsave. Rajongtak utána s kényeztettek, amerre csak megfordult.

Hanem Nagy Jani nem szeretett bele senki lányába s nőlten maradt. Ellenben ivott szünet nélkül. Vidáman nézett végig

az elhagyott hazán minden nap. Esztendők multak el, ispán lón Nagy Janiból. Néha megesett, hogy magáról is eldandolta azt, amit a tárcócai juhászbojtárirt:

... Szentgyörgynapkor jönnek értem szekéren. Fölteszem a tulipános ládámot, Furlúyamat, dudámot, —

Amikor tudniillik másik urasághoz kellett költöznie.

Esztendők az évek. Nagy Janinak ezüst hajszálak kezdtek jelentkezni koponyáján és elmaradt a járásának biztossága. A világ nagyot fordult, de ő alig vette észre.

Még mindig ivott. Az emberek aggódva suttagták, hogy sohase lesz többé rendes ember belőle.

Ekkor történt, hogy Jankának a férje meghalt.

Egyik napon paradés kocsis áll meg urasági hintóval Nagy Jani lakása előtt. Levelet hozott az ispánnak.

A levelelben arra kérte Janka az ispánt, hogy hagyja el minél előbb mostani helyét és fogadjon el kasznári állást, mert övezgységében tanácsadóra van szüksége arra a rövid időre, mennyi hátra van még az életből. Különbön pedig élhet nála ahogy akar, mert nem szeretné, ha megmentője megerőltetné magát a dologban.

Nagy Jani aznap is ivott. A levele olvasása után megtántorodott egy kicsit. Azt morogta: "Többet nem iszom bort!" Aztán megkeményítette szívét és rákiáltott a kocsisra: "Várjon!"

Most átment gazdájához és kijelentette, hogy rögtön itt hagyja.

Az uraság egyet nevetett és beleegyezett a dologba. Nem nagyon bánta ispanja távozását.

Nagy Jani pedig késelelem nélkül intézkedett, hogy szekérre rakják nekösügát és szállítsák utána. Mert ő maga azonnal a hintóra ült és ment az övezg-hez, kinek szüksége van rá. —

Es Nagy Jani többé sohasem ivott semmiféle szeszest italt. Pedig hetven évesnél idősebb volt, mikor meghalt.

Malonyay Dezső levele.

Az volt a szándékunk, hogy a Zala karácsonyi számában megszólaltatjuk Kanizsa sok jeles fiát. Később aztán látva, hogy mily szép számmal vannak azok, kik büszkeségei a város nevének, úgy határoztuk, hogy husvétra is hagyunk belőlük. Malonyay Dezsőt, a kitűnő író karácsonyra akartuk vendégül látni, de sajnos, a tervezetések közben kifogytunk az időből és így már csak egy rövid, de kedves level az, amit tőle kaphattunk. A levél a következő:

Kedves Uram!

Szivesen küldeném, de nem tudom, melyik tárcámat kívánja; kérem a címét. Egyáltalában használja föl bármikor s akármelyik munkámat.

Nagyon, nagyon kedves este volt az, ott Györfly barátunk paradicsomában. Hogy már az is elmúlt! ... De, — ugye, — a nagy fát a piarista templom előtt, azt nem engedik kivágnai?

Szives üdvözléttel!

A tárcá, melyet kértünk, Malonyay kanizsai diákeveiről szól. Egy megkapóan bájos diákszerelemét írja le; nekünk annál kedvesebb lett volna ez a tárcá, mert az is tudjuk, ennek a gyermek-idillnek ki volt a női szereplője. Tudjuk, mert magya Malonyay mondta el nekünk, miután néhány éve Kanizsán járt, hogy nagy etnografiai művéhez adatokat gyűjtöset. Györfly János ügyvéddel hárman bejártuk azokat a helyeket, melyek kedvesek az író emlékezésének: a régi gimnázium minden sarkát, zugát, hol néhány katona és egy másorod értelemlenül csodáltak, hogy mi elcsinátó-váló van vagy elhanyagolt kórházakban, egy bedőlő ajtón, vagy elhanyagolt ablakrámán. Megeztük a vén fákat, melyeket most oly meglátó ragaszkodással véd az író, sajnos, tartunk tőle, hogy nem minden ok nélkül. Nálunk bizony hajlandók

arra az emberek, hogy a modern városfejlesztés követelményeit összetevesszék a legszívelenebb és vak barbársággal, mely elsősorban a tereblyes, öreg fáknak támad és azokat pusztítja ki. Az a két fa az idillikus egyszerű, régi templom előtt legszebb, legérdekesebb és igazán történelmi színezetű pontja a városnak. Malonyay védje e fákat, melyek látták őt is kicsiny diáknak és melyek, — nekünk ugy tetszett — meglepődötten bólongattak agg koronájukkal, midőn a mai Malonyay Dezsőt visztollták.

De ne tévesszük a szót: fentebb kettős pontot tettem és ezzel jeleztem, hogy felsorolom azokat a helyeket, melyeket az író visztolltani óhajtott. Megnézte a szolgálókak egykori szobáját, egykori kocsitadó gazdájának dűledező házát és még — nem is tudom, még mi egyebet. Erősen alkonyodott már, midőn még egyszer végigjártta tekintetét az omlatag gimnázium kolostori folyosóján és bele-sóhajtott a mély csendbe és növekvő homályba:

— Lacrimae rerum! ...

... Könyveztek az öreg falak a hal-doklók melankóliájával. És mi még egyszer megeztünk egy zugot, egy szobát, egy ajtót, amely utóbbin olvasható volt: „2. Bataillon, 7 Compagnie, 12 Mann“.

Külön szót érdemel Juhász bácsi, a kitűnő rajzó, ki Malonyayval járt erre, hogy a készülő nagy mű részére a néprajzi tárgyokról illusztrációkat készítsen. Komor, hallgatag, apostoli megjelenésű férfi, mély tüző, bölcs szemekkel, mese-mondó nagy szakállal, szűk magyar ruhában, csizmában. Ez a magyar viselet rávall Juhász bácsi becsületes nyíltságára, mert nála egy árnyalattal is kevésbé őszinte ember nem lett volna arra kapható, hogy hihe-tetlen, szinte fogalommá finomult lábszár-rait ily áruló, szűk magyar nadrágba bújtsa. Már nem is lábszárak voltak ezek így, hanem fogalom, — állapot. Ami Juhász bácsiban komolyabban, sőt nagyon komolyan veendő, az feljebb s-kelt: az agyában. Bámulatosan sokoldalú, nagytudású ember, ki, mert a vegetáriánus konyhára adta magát, Malonyay állítása szerint reggelire naponta elfogyaszt egy élő nyelvet; ebédre egy holtat, azonsónára a salátá mellé megeszi az angol filozó-fusokat és vacsorára a modern spanyol irodalmat. Most már nem emlékszem ha-tározottan, mit mondtak, hogy Juhász bácsi hét, vagy huszonhét élő nyelvet beszél. Emellett, ha jó étvágya van, cse-resznyét eszik a, fa tetejéről. Bámulatosan sokoldalú ember.

Ez a huszonhét nyelvű Tolsztojánus, esetleg ideális anakista a Györflyék sz-lőjében egy gyönyörű későtavaszú estén Sáfrány Károly tanár mellé került a p-rkólt csirkés vacsoránál. Tudni kell (tudják is nálunk), hogy Sáfrány tanár sem marad jinnen nyolc-tíz élő és néhány holt nyelven és hogy filozófiai egyéni tartalma és tu-dása rengeteg. Tudni kell továbbá, hogy a p-rkólt csirkével csak mi állunk kö-zelebbi vonatkozásban, Juhász bácsi le-kerülvén a cseresznyefáról, bejelentette, hogy ő már vacsorázott és már csak arra hajlandó, hogy tiszta forrásvízzel elpo-harazzon velünk. A szőlőlevelek homályos sátorában a gyertyalángok ingadozó fé-nyénél úgy állt ott, mintha saját magának csak a fekete árnyéka lenne. Kenetes, melyről jövő hangja rajongott Tolstojért, Schmitt Jenőért. Láttam két elégedetlen rugáró arcot az övét: én Sáfrány tanárét. Hogy egymásra találtak! Én pedig, ki alább az őt érzék bölcsességével és mege-vevett hat kötet angolul ígyeztetem aka-démkoskódi, kezdtem magamat úgy érezni, mint az emberek és hittérítők között. ...

A csillagom este szelid, intím, tavaszi

hangulata járt köztünk. Az asztal túlsó végén Halis István érezte magát pompá-san, attól, hogy régi magyar törtéirőkről folyt a szó. Aztán Malonyay Dezső beszélt örökán át az életéből, földalomról, Mun-kácsyról, kinek titkára volt, párisi esemé-nyeiéről, melyeknél az Anatóle Françe-ről szóló részéml soká megálltunk. Soha nem hallottam ily közvetlenül, élénken, színe-sen, fordulatosan, szépen elbeszéli.

A Potyli táján már pirkadt, mikor ismét kocsikra ültünk. Azt hiszem, mindnyájan éreztük azt, amit Malonyay Dezső most ír:

„Hogy már ez is elmúlt!“

Ez az az este.

Nagy Samu.

Útra készen.

Lágyan csengve, elmerengve Száll feléd a sóhajom, Szébb az élet, dal ha élet Szomjiam égő ajkamon. Szébb az élet, dal ha élet Szellő szárnyán száll feléd; Útra készen vágyva érzem Szébb jövőnk lehetőségét.

Várva vársz-e, gyakran jársz-e Ott az árnyas fák alatt, Ahol annyi pillanati Mámortól üdö fakadt? Ahol annyi pillanati Csókos emlékek tegeget, S hol ha jártunk, mit se láttunk, Csak mosolygó kék eget.

Ringó fákön, lombos ágön Nincs ma árnyék, nincs level; Tova szárnyal mind a nyárral S pusztá tarlón sir a tél; Tova szárnyal mind a nyárral Levelhullás idején. És a nyárból napsugárból. Nem maradt, csak te meg én.

Csak a vágyam, amely lágyan Himbálja a szívemet, Csak a lelked rózsalelked, Mely hibámban is szeret; Nagy szerelmem hí szívemben S csengő dal az ajkamon, Éz a részem s útra készen Ezzel szállok bús merészen Hozzád, édes angyalom.

Borbély József.

Fedák Sári álma.

A Zala-nk beküldte: — ma.

(Meg kell jegyezniük, hogy ennek az érdekes cikkek az írója, — ma barátunk, horvát vidéken lakik. Ez a magyarázat annak, hogy a társaság magyar voltát több ízben hangsúlyozza. A szerk.)

Összehozott a sors Fedák Sári legkedve-sőbb leánykori barátinjével, L. E. úrnóvel, ki tudva azt, hogy mily igen érdekeltöm a művészek iránt, sok érdekeset mesélt a nagy Zsaszáról.

A napokban egészen véletlenül nagyobb magyar társaság verődött össze. Mi magyarok a saját társaságunkban szoktuk agyonütni a téli esteket. Most is így volt. Vacsora után a férfiak kártyázní mentek át a másik szo-bába, mi, fiatalemberek az asszonynépségnél maradtunk. A párolgó tea mellett szóbake-rülték a pesti színházi újdonságok is. Dicsér-ték a „Cigány szerelem“ zenéjét.

— Ki hitte volna ezelőtt csak egy évvel is, hogy Fedák ismét ily népszerű lesz? — szól valaki.

— Ki ám, — szólal meg L. E. úrnó. Hígyjétek meg, édesem, még ő maga sem hitte valamikor, hogy belőle ilyen felkapott színésznő lesz. Egyszer ugyan megálmodta, de mindnyájan kinevettük.

— Megálmodta? Hogyan? — nagyon érdekes mesélje van 'Abban az időben, mi-kor én a bátyámmal voltam, ki akkor volt fiatal plebánus Csallóközben, egyszer levelet kaptam hazulról, Zsaszától. Zsazsa nem le-hetett akkor több tizenöt évesnél. Azt írja: „Képzeld édes Emmám, mily boldog álmodtam a napokban. Híres, ünnepeit színesződ voltam, játszottam a színpadon, nagy sike-rem volt! Zsuffót ház találtak és sok-sok csokrot kaptam. A legszebb csokrot azonban Sándor bátyádtól kaptam. Képzeld, a csokor Sándor emperisi vörös cingulájával volt át-fűtve. Te édes Emmám, én oly igen bul-dog voltam!“ Kéacsogtam sokat ezen a levele-n. Mutattam mindjárt a levelet Sándor bátyám-nak, ki szintén nevetett rajta. — Mikor

leszek én despóris? talán s-hajom. Pedig most két esztendeje mégis csak az lett.

Történt aztán, hogy a következő nyáron hazamentük bátyámmal Szatmárba. Fedák bácsi előhozza, képzeljétek, Zsazsa mind-en-áron színésznő akar lenni. Sándor felelt neki, hát ha annyira kedve tarja, ne tartassát vissza. Ki tudja, milyen szerencse vár rá? A család azonban semmi áron nem akart beleegyezni. De az öreg mikor látta, hogy Zsazsa mily kitartással kéri őt, végre is gon-dolkodába esett. Beleegyezett. Zsazsa ki-mondhatatlanul boldog volt. Regi álmát azo-ban teljesen elfelejtette.

Fedák legjobb tanítványa lett Rákosi Szidi-nek. Amint végeztet, hamarosan Pozsonyban kapott szerződést.

— Szegény Zsazsa nem a legjobb remé-nyekkel indult neki a színi pályának. Tün-tetni készülték ellene: Október 6-ikán volt ugyanis első fellépése, nem emlékszem bi-ztosan a darab címére, de azt tudom, hogy nem hazafias tárgyú Ugy emlékszem, a „Bibliás-összony“ volt. A közönség pedig hazafias tárgyú darabot akart volna. Mivel nem az volt, tüntetni szándékoztak. Ki sem törődött most azzal, hogy egy új csillag lép-e a deszkákra. A hazafias fellépülés előnya-most az érdekeltédei egy új diva iránt.

Ott voltak azonban a Lánytűk. Gyerek-kori pártások voltunk, ők most szolgálták katonacueket Pozsonyban. Megvettek ők minden kártyai jegyet, telelőnték azt kato-nákkal.

Kimondhatatlan izgottság járta át a levegőt.

Mi lesz most?

Eldobás kezdete előtt egyik színész indít-ványára a közönség álva énekelte el a Himnuszt

Megkezdődik az előadás. A tüntetni szán-dékozók, mivel a Himnuszt csillapította kissé az elégedetlenséget, megelekedtek a kivo-nulással Fedáknak az első felvonás vége felé volt szerepe. Amint ő belepétt, zúgó tapsokán fogadta. Tisztelői-velóságos virá-g-csokban türelték. A nagy tapsra az előbb tüntetően kivonult közönség kiváncsián tödült be. Közben a taps fokozódott. Fedák ezen az esién hódító gyönyörűség volt. Elbűvölt mindenkit. A folytonosan növekvő taps, a hulló virágzáró miatt, megállott az előadás. Mikor a kivonuló közönség már mind bejött, s mikor virággal már a le-hetőségig elhalmozták, akkor érzékedett le előtte a menyezetről egy kosár virág, átkötte egy széles cingulushoz hasonló vörös selyemszalaggal Rajta ez a felírás:

„Mindenkor és mindenben teljesedjenek szép álmaid. Sándor.“

Olyan volt Zsazsa a virágok között, mint egy tündér. Fiatalágban pompázo gyö-nyörű alakja, nemes testtartása, kezes mo-zdulatai, szépséges fiatal úde arca az édes izgalomtól kipirulva, szép öltözéket mind-mind egy oly elbűvölő kebben folytak össze, hogy soha szebbet nem láttam. Bájos úde mo-solygással fogadta a tapsot, a virágot, a fogadtatást. De mikor meglátta a vörös szalagot, elsisította magát s mire a kosár le-ért, addigra ő is térden állva borult rá a kosárra és sirt oly szívóból, ahogy csak a nemes szívek tudnak sírni. Elbűvölve a me-glátottságtól, lebilincselve nézett a közönség. Mi, kik tudunk, láttunk mindent, vele együtt sirtunk.

Megalapította ez az est Fedák szere-m-csejét. Felkértül nem sokára Pestre és haladt az utján oda, ahova egy színésznő csak élhet.

Zsazsa megbecsül mindazt az ajándékot, mit közönségétől kap, de ezek közt leg-nagyon bübesben tartja Sándor szalagját. Nem mulik el egy alkalom sem, ha Zsaszát meglátogatom, hogy Sándorról, szalagjáról hálaosan meg ne emlékezze.

Advertisement for Karácsonyra, újre arany- és ezüst-árak, ékszerék. Includes text: "Hamburg Miksa N. kanizsa - a Fő-ut. a leg-nagyon-bizhatóbb. Kiszállítás! Öcsöd árak! Teljes reálitólvarok is."